

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 5Cdo/169/2018
Identifikačné číslo spisu: 1313210129
Dátum vydania rozhodnutia: 28.03.2019
Meno a priezvisko: JUDr. Helena Haukvitzová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2019:1313210129.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcov 1/ Súkromnej strednej umeleckej školy, so sídlom v Bratislave, Ivánska cesta 21, IČO: 31 752 608, 2/ Nadácie Strednej školy výtvarných umení - súkromná v likvidácii, so sídlom v Bratislave, Prievozská 17, IČO: 31 744 354, 3/ W. K. I., trvalým pobytom v I., všetci zastúpení advokátom JUDr. Jindřichom Stoszekom, so sídlom v Bratislave, Černyševského 26, proti žalovanej Slovenskej republike, za ktorú koná Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky, so sídlom v Bratislave, Stromová č. 1, o náhradu škody spôsobenej pri výkone verejnej moci, vedenom na Okresnom súde Bratislava III pod sp. zn. 11C/100/2013, o dovolaní žalobcov 1/ - 3/ proti uzneseniu Krajského súdu v Bratislave z 31. marca 2016 sp. zn. 6Co/613/2014, 6Co/614/2014, takto

rozhodol:

Uznesenie Krajského súdu v Bratislave z 31. marca 2016 sp. zn. 6Co/613/2014, 6Co/614/2014 vo výroku, ktorým potvrdil uznesenie Okresného súdu Bratislava III z 30. mája 2014 č.k. 11C/100/2013-732 a vo výroku o náhrade trov odvolacieho konania a uznesenie Okresného súdu Bratislava III z 30. mája 2014 č.k. 11C/100/2013-732 z r u š u j e a vec vracia v rozsahu zrušenia Okresnému súdu Bratislava III na ďalšie konanie.

Vo zvyšnej časti dovolanie o d m i e t a .

Odôvodnenie

1. Okresný súd Bratislava III (ďalej aj „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) uznesením z 05. marca 2014 č.k. 11C/100/2013-716 vo výroku I. uložil žalobkyni 1/ povinnosť v lehote 60 dní zložiť preddavok na trovy konania vo výške 258 609,85 €, vo výroku II. uložil žalobkyni 2/ povinnosť v lehote 60 dní zložiť preddavok na trovy konania vo výške 256 820,25 €, a vo výroku III. uložil žalobcovi 3/ povinnosť v lehote 60 dní zložiť preddavok na trovy konania vo výške 69 700,15 €. Súd prvej inštancie dospel k záveru, že boli splnené podmienky na uloženie povinnosti žalobcom 1/ až 3/ zložiť preddavok na trovy konania v zmysle § 141a O.s.p. na základe návrhu žalovanej. Proti tomuto rozhodnutiu podali odvolanie žalobcovia 1/ až 3/.

2. Okresný súd Bratislava III uznesením z 30. mája 2014 č.k. 11C/100/2013-732 konanie zastavil. O

zastavení konania rozhodol podľa § 141a ods. 1 O.s.p., keďže žalobcovia 1/ až 3/ v určenej lehote nezložili preddavok na trovy konania, a žalovanej povinnosť zložiť preddavok na trovy konania nevznikla. Proti tomuto rozhodnutiu podali odvolanie žalobcovia 1/ až 3/.

3. Krajský súd v Bratislave (ďalej aj „odvolací súd“) uznesením z 31. marca 2016 sp. zn. 6Co/613/2014, 6Co/614/2014 prvým výrokom odvolanie žalobcov 1/ až 3/ proti uzneseniu Okresného súdu Bratislava III z 05. marca 2014, č.k. 11C/100/2013-716 odmietol, druhým výrokom uznesenie Okresného súdu Bratislava III z 30. mája 2014, č.k. 11C/100/2013-732 potvrdil, a žalovanej náhradu trov odvolacieho konania nepriznal. Odvolací súd odvolanie proti uzneseniu súdu prvej inštancie z 05. marca 2014, č.k. 11C/100/2013-716 odmietol (§ 218 ods. 1 písm. c/ O.s.p.) z dôvodov, že bolo podané proti uzneseniu, proti ktorému nie je odvolanie prípustné. Uviedol, že žalobcovia 1/ až 3/ v prejednávanej veci podali odvolanie proti uzneseniu, ktorým im súd prvej inštancie uložil povinnosť zložiť preddavok na trovy konania v zmysle § 141a O.s.p., ktoré obsahuje správne poučenie, že odvolanie proti nemu prípustné nie je (§ 202 ods. 3 písm. q/ O.s.p.). Odvolací súd uznesenie súdu prvej inštancie z 30. mája 2014, č.k. 11C/100/2013-732 potvrdil. Poukázal na novelizované ustanovenie § 141a ods. 1 O.s.p. v znení platnom a účinnom od 01. januára 2015. Vzhľadom na absenciu prechodného ustanovenia odvolací súd postupoval podľa právneho stavu v čase jeho rozhodovania, keď pri rozhodovaní vychádzal zo znenia uvedeného ustanovenia účinného od 01. januára 2015. Postup súdu prvej inštancie, keď pre nezloženie preddavku žalobcami 1/ až 3/ konanie zastavil, považoval za správny. Odvolací súd mal za to, že súd prvej inštancie nemohol žalovanej uložiť povinnosť zložiť preddavok na trovy konania. Poukázal na uznesenia najvyššieho súdu, a to uznesenie zo 14. novembra 2013 sp. zn. 7 Cdo 85/2014 a uznesenie zo 16. júna 2014 sp. zn. 7 Cdo 85/2014, podľa ktorých v čase platnosti a účinnosti ustanovenia § 141a O.s.p. v znení účinnom do 31. decembra 2014, sa sankcia v podobe zastavenia konania vzťahovala len na prípady, v ktorých žalobca preddavok na trovy konania v určenej lehote nezložil, ale ho zložil žalovaný, ktorý mal súčasne aj povinnosť ho zložiť, t.j. v prípade, ak bol žalovaným subjekt uvedený v § 2 zákona č. 7/2005 Z.z. (napr. aj štát), ktorý nemal povinnosť zložiť preddavok na trovy konania, nebolo možné konanie zastaviť, i keď žalobca nesplnil svoju povinnosť zložiť preddavok na trovy konania v zmysle § 141a O.s.p. Uvedené ustanovenie bolo novelizované s účinnosťou od 01. januára 2015, doplnené vetou, ktorá ukladá povinnosť konanie zastaviť aj v prípade, ak žalobca preddavok na trovy konania v určenej lehote nezložil a žalovaným je strana, ktorej majetkové pomery ako dlžníka nemožno usporiadať podľa osobitného predpisu o konkurznom konaní. O takúto situáciu sa jedná aj v prejednávanej veci, v ktorej žalovanou je štát a žalobcovia uložený preddavok na trovy konania nezložili. Preto odvolací súd považoval rozhodnutie súdu prvej inštancie o zastavení konania za vecne správne. O trovách odvolacieho konania rozhodol podľa § 142 ods. 1 v spojení s § 224 ods. 1 O.s.p.

4. Uvedené uznesenie odvolacieho súdu napadli 18. mája 2016 dovolaním žalobcovia 1/ až 3/ (ďalej aj „dovolatelia“ alebo „žalobcovia“). Prípustnosť a dôvodnosť dovolania vyvodzovali z ustanovenia § 237 písm. f/ O.s.p., pretože sa im ako účastníkom konania postupom prvostupňového ako aj odvolacieho súdu odňala možnosť konať pred súdom. Mali za to, že im bola nesprávnou aplikáciou ustanovenia § 141a ods. 1 O.s.p. odňatá možnosť konať pred súdom. Dovolanie proti výroku rozhodnutia odvolacieho súdu, ktorým odmietol odvolanie voči uzneseniu súdu prvej inštancie o uložení im povinnosti zaplatiť trovy konania, odôvodnili tým, že podľa ich názoru neboli splnené zákonné podmienky na uloženie im tejto povinnosti, v dôsledku čoho mal súd prvej inštancie návrh žalovanej na uloženie povinnosti žalobcom zložiť preddavok na trovy konania zamietnuť. Poukázali na to, že súd preskúmateľným rozhodnutím nerozhodol o návrhu na oslobodenie od súdnych poplatkov, a ani o uložení povinnosti zaplatiť súdny poplatok, namiesto toho im uložil povinnosť zložiť preddavky na trovy konania. Mali za to, že súd obišiel zákon tým, že bez faktického preskúmania návrhu na oslobodenie od platenia súdnych poplatkov, uznesením o povinnosti zložiť preddavky na trovy konania nepriamo rozhodol o tom, že žalobcovia nespĺňajú predpoklady na oslobodenie od súdnych poplatkov. Rozhodnutia súdov nižšej inštancie považovali za nedostatočne odôvodnené, pričom rozhodnutie súdu prvej inštancie zároveň považovali za vnútorne rozporné a nepresvedčivé. Dovolanie proti výroku rozhodnutia odvolacieho súdu, ktorým potvrdil uznesenie súdu prvej inštancie o zastavení konania odôvodnili tým, že konanie nebolo možné zastaviť, pretože žalovaná nemala povinnosť zložiť uvedený preddavok. Zastavenie konania nebolo podľa názorov žalobcov v súlade so zákonom. Súd tak mal v konaní pokračovať bez

ohľadu na to, či žalobcovia zložia alebo nezložia súdom uložené preddavky na trovy konania. V tejto súvislosti poukázali na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 6 Cdo 355/2012. Rozhodnutie odvolacieho súdu považovali za nedostatočne odôvodnené, keď odvolací súd sa nevysporiadal s jednotlivými odvolacími námietkami žalobcov. Uviedli, že odvolaciemu súdu preukázali, že sú v nepriaznivej majetkovej situácii a že spĺňajú podmienky na oslobodenie od platenia súdnych poplatkov, keď poukázali na rozhodnutie Krajského súdu v Bratislave z 30. septembra 2014 sp. zn. 1 S 36/2014, a teda, že odvolací súd bol povinný prihliadať na to, že sú splnené podmienky, za ktorých môže súd ďalej vo veci konať a rozhodnúť. Namietali, že súdy nižšej inštancie vôbec neskúmali návrh strán na oslobodenie od súdnych poplatkov, pričom skúmali iba žalobcami predložené tlačivá. Dovolatelia zároveň namietali, že odvolací súd pri rozhodovaní o podanom odvolaní nemohol vychádzať z ustanovenia § 141 a ods. 1 O.s.p. v znení účinnom od 01. januára 2015, lebo nerozhodoval o určení povinnosti podľa § 141a O.s.p., ale rozhodoval o odvolaní proti rozhodnutiu o zastavení konania, ktoré bolo vydané pred novelizáciou uvedeného ustanovenia. Mali za to, že odvolací súd nemohol postup súdu prvej inštancie, ktorým zastavil konanie, považovať za správny, pretože v čase vydania rozhodnutia súdu prvej inštancie neexistovala právna norma, ktorá by súdu umožňovala zastaviť konanie v prípade, že žalobcovia v súdom určenej lehote nezložia preddavky na súdne trovy, ak je žalovaným subjektom štát. V tejto súvislosti opätovne poukázali na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 6 Cdo 355/2012. Žiadali uznesenie odvolacieho súdu a uznesenia súdu prvej inštancie zrušiť a vec vrátiť súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.

5. Žalovaná považovala dovolanie žalobcov za nedôvodné a navrhla, aby ho dovolací súd odmietol, resp. aby ho v časti výroku napadnutého uznesenia odvolacieho súdu o odmietnutí odvolania odmietol a v časti výroku napadnutého uznesenia odvolacieho súdu o potvrdení uznesenia súdu prvej inštancie zamietol.

6. Dovolanie žalobcov bolo podané 18. mája 2016, t.j. za účinnosti Občianskeho súdneho poriadku. Podľa prechodného ustanovenia § 470 ods. 1 Civilného sporového poriadku, zákona č. 160/2015 Z.z. (ďalej len „CSP“), ktorý nadobudol účinnosť 1. júla 2016, platí, že ak nie je ustanovené inak, platí tento zákon aj na konania začaté pred dňom nadobudnutia jeho účinnosti. Podľa § 470 ods. 2 veta prvá CSP právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona, zostávajú zachované.

7. K dovolaniu žalobcov proti vyššie uvedenému uzneseniu odvolacieho súdu, ktorým odmietol odvolanie žalobcov proti uzneseniu súdu prvej inštancie o uložení povinnosti žalobcom zaplatiť preddavok na trovy konania, najvyšší súd uvádza nasledovné:

8. Najvyšší súd Slovenskej republiky vychádzajúc z vyššie uvedeného (odsek 6) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana - žalobcovia, zastúpení advokátom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorých neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie žalobcov v tejto časti treba odmietnuť. Stručné odôvodnenie (§ 451 ods. 3 veta prvá CSP) rozhodnutia dovolacieho súdu je uvedené v nasledujúcich bodoch.

9. Podľa právneho stavu účinného do 30. júna 2016 bolo dovolaním možné napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu iba vtedy, pokiaľ to zákon pripúšťal (§ 236 ods. 1 O.s.p.). Dôvody prípustnosti dovolania proti rozsudku vymedzoval § 238 O.s.p. a dôvody prípustnosti dovolania proti uzneseniu vymedzoval § 239 O.s.p. Dovolanie bolo prípustné proti každému rozhodnutiu tiež vtedy, ak v konaní došlo k závažnejším procesným vadám uvedeným v § 237 ods. 1 O.s.p.

10. Dovolanie žalobcov proti uzneseniu odvolacieho súdu nesmeruje proti uzneseniu majúcejmu znaky niektorého z uznesení uvedených v § 239 ods. 1 a 2 O.s.p. Dovolanie žalobcov teda v zmysle § 239 O.s.p. nevyvolalo účinky, ktoré by podľa právneho stavu do 30. júna 2016 umožňovali uskutočniť meritórny dovolací prieskum.

11. V danej veci by preto dovolanie bolo prípustné, iba ak v konaní došlo k procesným vadám uvedeným v § 237 ods. 1 písm. a/ až g/ O.s.p. Povinnosť skúmať, či v konaní nedošlo k niektorej z týchto väd vyplýva pre dovolací súd z § 242 ods. 1 O.s.p. Dovolací súd sa z tohto dôvodu neobmedzil len na skúmanie prípustnosti dovolania podľa § 239 O.s.p., ale sa zaoberal tiež otázkou, či v konaní nedošlo k procesnej vade v zmysle § 237 ods. 1 písm. a/ až g/ O.s.p.

12. Dovolatelia procesné vady konania v zmysle § 237 ods. 1 písm. a/ až e/ a g/ O.s.p. netvrdili a ich existenciu nezistil ani dovolací súd.

13. Dovolatelia namietali, že konanie súdov nižšej inštancie je postihnuté vadou konania podľa § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p.

14. O procesnú vadu v zmysle § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p. išlo najmä vtedy, ak súd v konaní postupoval v rozpore so zákonom, prípadne ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi a týmto postupom odňal strane sporu jej procesné práva priznané občianskym súdnym poriadkom [napríklad právo vykonávať procesné úkony vo formách stanovených zákonom (§ 41 O.s.p.), nazerať do spisu a robiť si z neho výpisy (§ 44 O.s.p.), vyjadriť sa k návrhom na dôkazy a k všetkým vykonaným dôkazom (§ 123 O.s.p.), byť predvolaný na súdne pojednávanie (§ 115 O.s.p.), na to, aby mu bol rozsudok doručený do vlastných rúk (§ 158 ods. 2 O.s.p.)].

15. Žalobcovia namietali, že rozhodnutie odvolacieho súdu je arbitrárne a nedostatočne odôvodnené. Podľa stanoviska, ktoré prijalo občianskoprávne kolégium najvyššieho súdu 3. decembra 2015 a je publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod R 2/2016, nepreskúmateľnosť rozhodnutia zakladá inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ Občianskeho súdneho poriadku. Výnimočne, keď písomné vyhotovenie rozhodnutia neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu, môže ísť o skutočnosť, ktorá zakladá prípustnosť dovolania podľa § 237 ods. 1 písm. f/ Občianskeho súdneho poriadku.

16. V zmysle uvedeného stanoviska bola vada nepreskúmateľnosti rozhodnutia namietaná dovolateľmi považovaná za tzv. inú vadu konania (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.), ktorá však v súlade s doterajšou konštantnou judikatúrou najvyššieho súdu prípustnosť dovolania nezakladala (pozri napr. sp. zn. 3 MCdo 16/2008 a 6 Cdo 84/2010, 5 MCdo 10/2010, 3 Cdo 166/2012, 4 Cdo 107/2011).

17. Len v mimoriadnych a ojedinelých prípadoch mohla nepreskúmateľnosť rozhodnutia súdu zakladať vadu v zmysle § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p., a to napríklad, ak rozhodnutie napadnuté opravným prostriedkom ako celok neobsahovalo vôbec žiadne odôvodnenie, prípadne vtedy, ak odôvodnenie malo také zásadné nedostatky, ktoré sa svojou povahou, intenzitou, významom a právnymi následkami blížila k „justičnému omylu“. Podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva totiž princíp právnej istoty môže ustúpiť iba výnimočne, a to za účelom zaistenia opravy základných väd alebo justičných omylov (pozri Ryabikh proti Rusku, rozsudok z roku 2003) a napravenia „väd najzákladnejšej dôležitosti pre súdny systém“, ale nie z dôvodu právnej čistoty (pozri Sutyazhnik proti Rusku, rozsudok z roku 2009). Po preskúmaní spisu dovolací súd nezistil, že by v prejednávanej veci bol dôvod pre uplatnenie (ako výnimky) druhej vety stanoviska R 2/2016. Odôvodnenie napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu obsahuje vysvetlenie dôvodov, na ktorých dovolací súd založil svoje rozhodnutie. Odvolací súd dospel k záveru, že odvolanie žalobcov je potrebné odmietnuť podľa § 218 ods. 1 písm. c/, pretože smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je odvolanie prípustné v zmysle § 202 ods. 3 písm. q/ O.s.p. účinného v znení od 1. januára 2012 (viď str. 2 a 3 rozhodnutia).

18. Dovolací súd zdôrazňuje, že pri posudzovaní splnenia požiadaviek na riadne odôvodnenie rozhodnutia, správnosť právnych záverov, ku ktorým súdy dospeli, nie je právne relevantná, lebo prípadne nesprávne právne posúdenie veci prípustnosť dovolania nezakladá. Ako vyplýva aj z judikatúry ústavného súdu, iba skutočnosť, že dovolateľ sa s právnym názorom všeobecného súdu nestotožňuje, nemôže viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti rozhodnutia odvolacieho súdu (napr. I. ÚS 188/06).

19. Do 30. júna 2016 prípustnosť dovolania nezakladalo ani to, že konanie bolo postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p. Tzv. iná vada konania v súlade s doterajšou konštantnou judikatúrou najvyššieho súdu nezakladala procesnú prípustnosť podaného dovolania (viď R 37/1993 a niektoré ďalšie rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 219/2013, 3 Cdo 888/2015, 4 Cdo 34/2011, 5 Cdo 149/2010, 6 Cdo 134/2010, 6 Cdo 60/2012, 7 Cdo 86/2012 a 7 Cdo 36/2011).

20. Z obsahu dovolania vyplýva, že dovolatelia v dovolaní zároveň namietali, že rozhodnutia súdov nižšej inštancie sú po právnej stránke nesprávne. Nesprávne právne posúdenie veci súdom však prípustnosť dovolania nezakladalo (viď R 54/2012 a viaceré rozhodnutia najvyššieho súdu, napríklad sp. zn. 1 Cdo 62/2010, 2 Cdo 97/2010, 3 Cdo 53/2011, 4 Cdo 68/2011, 5 Cdo 44/2011, 6 Cdo 41/2011, 7 Cdo 26/2010 a 8 ECdo 170/2014), preto sa týmito námietkami dovolací súd nemohol zaoberať.

21. V danom prípade prípustnosť dovolania žalobcov proti uzneseniu odvolacieho súdu, ktorým odmietol odvolanie proti uzneseniu súdu prvej inštancie o uložení povinnosti žalobcom zaplatiť preddavok na trovy konania, nemožno vyvodiť z ustanovenia § 239 O.s.p., ani z ustanovenia § 237 ods. 1 O.s.p., Najvyšší súd Slovenskej republiky ho preto v tejto časti odmietol podľa § 447 písm. c/ CSP ako procesne neprípustné.

22. K dovolaniu žalobcov proti vyššie uvedenému uzneseniu odvolacieho súdu, ktorým potvrdil uznesenie súdu prvej inštancie o zastavení konania, najvyšší súd uvádza nasledovné:

23. Najvyšší súd Slovenskej republiky vychádzajúc z vyššie uvedeného (odsek 6) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana - žalobcovia, zastúpení advokátom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorých neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie žalobcov je v tejto časti dôvodné, preto je potrebné dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu (v potvrdzujúcom výroku a v súvisiacom výroku o náhrade trov odvolacieho konania) ako aj rozhodnutie súdu prvej inštancie zrušiť a vec vrátiť súdu prvej inštancie v rozsahu zrušenia na ďalšie konanie (§ 449 ods. 1 a ods. 2 CSP, § 450 CSP).

24. Podľa právneho stavu účinného do 30. júna 2016 bolo dovolaním možné napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu iba vtedy, pokiaľ to zákon pripúšťal (§ 236 ods. 1 O.s.p.). Dôvody prípustnosti dovolania proti rozsudku vymedzoval § 238 O.s.p a dôvody prípustnosti dovolania proti uzneseniu vymedzoval § 239 O.s.p. Dovolanie bolo prípustné proti každému rozhodnutiu tiež vtedy, ak v konaní došlo k závažnejším procesným vadám uvedeným v § 237 ods. 1 O.s.p.

25. Dovolanie žalobcov proti uzneseniu odvolacieho súdu nesmeruje proti uzneseniu majúceму znaky niektorého z uznesení uvedených v § 239 ods. 1 a 2 O.s.p. Dovolanie žalobcov teda v zmysle § 239 O.s.p. nevyvolalo účinky, ktoré by podľa právneho stavu do 30. júna 2016 umožňovali uskutočniť meritórny dovolací prieskum.

26. V danej veci by preto dovolanie bolo prípustné, iba ak v konaní došlo k procesným vadám uvedeným v § 237 ods. 1 písm. a/ až g/ O.s.p. Povinnosť skúmať, či v konaní nedošlo k niektorej z týchto väd vyplýva pre dovolací súd z § 242 ods. 1 O.s.p. Dovolací súd sa z tohto dôvodu neobmedzil len na skúmanie prípustnosti dovolania podľa § 239 O.s.p., ale sa zaoberal tiež otázkou, či v konaní nedošlo k procesnej vade v zmysle § 237 ods. 1 písm. a/ až g/ O.s.p.

27. Dovolatelia procesné vady konania v zmysle § 237 ods. 1 písm. a/ až e/ a g/ O.s.p. netvrdili a ich existenciu nezistil ani dovolací súd.

28. Dovolatelia namietali, že k vade konania podľa § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p došlo z dôvodu zastavenia konania, pre ktoré neboli splnené procesné predpoklady. Judikatúra najvyššieho súdu za prípad odňatia možnosti konať pred súdom považovala medziiným postup súdu, ktorý sa z určitého dôvodu odmietol

zaoberať meritom vecí (odmietol podanie, zastavil konanie alebo odvolací súd odmietol odvolanie) hoci procesné predpoklady pre taký postup neboli dané (viď napríklad R 23/1994 a R 4/2003, rozhodnutie najvyššieho súdu publikované v časopise Zo súdnej praxe pod č. 14/1996, prípadne tiež ďalšie rozhodnutia najvyššieho súdu, napríklad sp. zn. 1 Cdo 41/2000, 2 Cdo 119/2004, 3 Cdo 108/2004, 3 Cdo 231/2008, 4 Cdo 20/2001, 5 Cdo 434/2012). Z tohto dôvodu sa dovolací súd zameril na preskúmanie správnosti postupu súdov nižšej inštancie pri aplikácii ustanovenia § 141a O.s.p., pričom dospel k záveru, že námietka žalobcov je v tejto časti opodstatnená.

29. V predmetnej veci súd prvej inštancie uznesením z 30. mája 2014 č.k. 11C/100/2013-732 konanie zastavil v zmysle § 141a ods. 1 O.s.p. v znení účinnom do 31. decembra 2014, keďže žalobcovia 1/ až 3/ v určenej lehote nezložili preddavok na trovy konania a žalovanej povinnosť zložiť preddavok na trovy konania nevznikla. Krajský súd v Bratislave uznesením z 31. marca 2016 uvedené uznesenie súdu prvej inštancie potvrdil, pričom pri rozhodovaní o odvolaní vychádzal z § 141a ods. 1 O.s.p. v znení účinnom od 01. januára 2015, hoci konanie bolo začaté pred uvedeným dátumom.

30. V zmysle § 141a ods. 1 O.s.p. v znení účinnom od 01. januára 2012 do 31. decembra 2014 platilo, že navrhovateľovi, u ktorého nie sú splnené predpoklady na oslobodenie od súdnych poplatkov podľa § 138 v celom rozsahu, a ktorý uplatňuje právo na zaplatenie peňažnej sumy prevyšujúcej 400 - násobok životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu, súd na návrh odporcu uloží, aby v lehote nie dlhšej ako 60 dní zložil preddavok na trovy konania. Na zloženie preddavku podľa prvej vety vyzve súd súčasne s uložením povinnosti navrhovateľovi v rovnakej lehote aj odporcu. Povinnosť zložiť preddavok na trovy konania nemá účastník, ktorého majetkové pomery ako dlžníka nemožno usporiadať podľa osobitného predpisu o konkurznom konaní. Ak navrhovateľ preddavok na trovy konania v určenej lehote nezložil a odporca, ktorý má povinnosť zložiť preddavok, ho zložil, súd konanie v lehote 15 dní od uplynutia lehoty na zloženie preddavku na trovy konania zastaví.

31. V zmysle ustanovenia § 141a ods. 1 O.s.p. v znení účinnom od 01. januára 2015 platilo, že navrhovateľovi, u ktorého nie sú splnené predpoklady na oslobodenie od súdnych poplatkov podľa § 138 v celom rozsahu, a ktorý uplatňuje právo na zaplatenie peňažnej sumy prevyšujúcej 400 - násobok životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu, súd na návrh odporcu uloží, aby v lehote nie dlhšej ako 60 dní zložil preddavok na trovy konania. Na zloženie preddavku podľa prvej vety vyzve súd súčasne s uložením povinnosti navrhovateľovi v rovnakej lehote aj odporcu. Povinnosť zložiť preddavok na trovy konania nemá účastník, ktorého majetkové pomery ako dlžníka nemožno usporiadať podľa osobitného predpisu o konkurznom konaní. Ak navrhovateľ preddavok na trovy konania v určenej lehote nezložil a odporca, ktorý má povinnosť zložiť preddavok, ho zložil, alebo odporcom je účastník, ktorého majetkové pomery ako dlžníka nemožno usporiadať podľa osobitného predpisu o konkurznom konaní, súd konanie v lehote 15 dní od uplynutia lehoty na zloženie preddavku na trovy konania zastaví.

32. Ustanovenie § 141a O.s.p. stratilo pre nesúlad s čl. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky svoju účinnosť od 14. júna 2016 v dôsledku nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky z 11. mája 2016 sp. zn. PL. ÚS 30/2015, kedy bol nález vyhlásený v Zbierke zákonov Slovenskej republiky pod č. 194/2016 Z.z.; a platnosť 01. júla 2016, kedy bol zákon č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok zrušený.

33. Podľa § 41a ods. 1 zákona č. 38/1993 Z.z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, právny predpis, jeho časti alebo niektoré jeho ustanovenia strácajú účinnosť dňom vyhlásenia nálezu Ústavného súdu v Zbierke zákonov. Nie je tak možné postupovať podľa právneho predpisu, resp. jeho ustanovenia, ktoré ústavný súd vyhlásil za rozporný s ústavou. V tejto súvislosti je potrebné posúdiť účinky nálezu ústavného súdu o nesúlade právnych predpisov. Ústavný súd Slovenskej republiky zastáva názor, že hoci ústava a zákon o ústavnom súde nemajú výslovné ustanovenia o hmotnoprávných účinkoch nálezu o nesúlade vydaného pred právoplatným skončením konania, treba dôjsť k jednoznačnému záveru, že v týchto veciach nastávajú hmotnoprávne účinky pre všetkých účastníkov konania ex tunc. Ak sa totiž tieto účinky prejavujú ex tunc vo veciach judikovaných právoplatne pred uverejnením nálezu, potom a fortiori musí to tak byť vo veciach neskončených právoplatne v momente

uverejnenia nálezu o nesúlade. Opačný výklad je priamym popretím princípu zachovávanía ústavnosti a zároveň neprípustným absolutizovaním princípu právnej istoty (pozri Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I. ÚS 327/06 z 30. novembra 2006, sp. zn. I. ÚS 315/06 z 20. decembra 2006, sp. zn. I. ÚS 51/06 z 8. júna 2006, sp. zn. III. ÚS 163/07 z 30. októbra 2007, sp. zn. II. ÚS 400/07 z 12. apríla 2007). Pri kolízii medzi princípom zachovávanía ústavnosti a princípom právnej istoty (prezumpcie ústavnosti právnych predpisov až do opačného rozhodnutia ústavného súdu) treba dať prednosť princípu zachovávanía ústavnosti.

34. Vzhľadom na to, že ustanovenie § 141a O.s.p. stratilo dňom 14. júna 2016 účinnosť na základe vyššie spomenutého nálezu ústavného súdu, nie je možné v čase rozhodovania dovolacieho súdu o dovolaní podľa neho postupovať a vyvodzovať z neho závery v posudzovanej veci. Rozhodnutia súdov nižšej inštancie o zastavení konania pre nezaplatenie preddavku na trovy konania žalobcami nemajú oporu v účinných právnych predpisoch a s ohľadom na hmotnoprávne účinky nálezu ústavného súdu z 11. mája 2016 sp. zn. PL. ÚS 30/2015 v danej veci neexistovali zákonné dôvody pre zastavenie konania (pozri rozhodnutie sp. zn. 4 Cdo 153/2016).

35. Keďže konanie pred súdmi nižšej inštancie je v tejto časti zaťažené vadou v zmysle § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p., najvyšší súd rozhodnutie odvolacieho súdu vo výroku, ktorým potvrdil rozhodnutie súdu prvej inštancie a v súvisiacom výroku o trovách konania zrušil, pričom zrušil aj rozhodnutie súdu prvej inštancie (§ 449 ods. 1 a § 449 ods. 2 CSP), nakoľko nápravu nemožno dosiahnuť iba zrušením rozhodnutia odvolacieho súdu a vec vrátil súdu prvej inštancie v rozsahu zrušenia na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

36. Vzhľadom na dôvod zrušenia rozhodnutí súdov nižšej inštancie v tejto časti a skutočnosť, že vec sa v tejto časti vracia súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, dovolací súd sa nezaoberal opodstatnenosťou uplatnenia iných dovolacích námietok.

37. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

38. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.